

בנוסח תפילת נעילה

בתפילת נעילה בקטע המתחיל "אתה הברל" במחזורים הנפוצים "אשכול" ו"בית תפילה" הנוסח הוא "שנאמר אמור אליהם וכו' וזוהי ונאמר" שובו שובו מדרכיכם הרעים וכו'", וכן הוא במחזור כל בו וילנא. אבל ראיתי פעם שהעירו שתיבת "ונאמר" היא טעות, שכן הכל פסוק אחד ביחזקאל ל"ג י"א. ובדקתי בכמה וכמה מחזורים וסידורים ישנים וחדשים, ובאמת אין בהם תיבה זו, ואלו הן: מחזור לובלין שנת שי"א; מחזור קראקא שנת שני"ז; סידור ר' שבתי סופר; סידור רבי יעקב עמדין; סידור הגר"ז; מחזור רו"ה; סידור עבודת ישראל; סידור אשר ישראל; סידור אוצר התפילות; סידור אור מצינן, ובימינו בסידור תפילת יוסף, וכן נדפס במחזור הגר"א. אבל ראיתי בסידור אוצר התפילות שהביאו שתיבת "ונאמר", נמצאת במחזור ויטרי ובמחזור בני רומא, וצ"ע אם באמת אינה בטעות שם, (ובמחזור נראה באמת שהוא טעות, שכן לפני הפסוק שאח"כ לא נכתב "ונאמר", וכנראה נשתרבר משם). ולכאורה נראה שדבר זה טעות וצריך תיקון, ומי שיש בידו לברר עוד בנוסחאות ישנות תו"ב אם יכיר ויפרסם. הדברים לתועלת הציבור.

בברכת התורה
ש.ש.
מודיעין עילית

אוצר החכמה
108971

להציל ללוט והרי אין סומכין על הנס. ותירץ בזוה"ק שראה אברהם שכינה עם חילות מלאכים סביביו. ולכן הלך ונלחם - הרי דבמקום שרואה האדם דהשכינה מסייעת בידו אין זה בכלל "אין סומכין על הנס" - אבל תמוה לומר דבמעשה הג"ל היה כהאי ענינא. וכמובן, והגראה דיעוץ במשך חכמה בסוף פרשת תרומה דעל ת"ת דרבים צריך למסור נפשו למיתה, ולכן נענש יהושע שלא עסק בתורה בזמן מלחמת ייחור. וכתב לנו הגאון הגדול ר"ח קניבסקי שליט"א דהכוונה לסכן 'קצת' נפשו ולא דהוה ממש פקד"נ - ומסתבר לכאורה דגם במעשה דהגאון רבי מרדכי היה כהאי ענינא, וכיון דתורה מגנא ומצלא הכריע שמותר לו להכנס לכהאי מעט סכנה.

מה שכתוב עוד שם במאמר בענין ליקח רכוש הנפטרים שבגטו, דכיון דחייהם היה הפקר להריגה גם ממותם הפקר, אלו דברים תמוהים וזרים, אלא שיש לדון דכיון דבלא"ה הממון היה הולך לאבוד א"כ מצוה היה לזכות בזה ולשוש הערך בפני ג' אנשים ולהחזיר הכסף ליורשים כשימצאם, וזוהי מקיימים מצות השבת אבידה, ובלא"ה לפי המצב המתואר במאמר דבממון היה ענין דהצלת נפשות, הרי קי"ל דמותר להציל עצמו בממון חבירו ע"מ לשלם כשיוכל, ולכן היה מותר להשתמש ברכוש הנפטרים כדי לתחיות נפשו.

כתבנו כאן בקיצור נמרץ, ובספרנו 'משנת פקד"נ - האיר יוסף' נכתבו הדברים בהרחבה. וזאת עוד שאין סומכין על קטן בהלכות פקוד נפש. ואין בדברינו ח"ו מלגורע מהספר החשוב שעומד לצאת שבדאי יגרום לריבוי כבוד שמים. ומצפים אנו לראותו.

בברכה ויקר

י. אריה לוריאן

מח"ס "משנת פקד"נ - האיר יוסף"

בקמץ או בסגול

אשמח מאוד אם תזכו אותי ואת הרבים בפירסום ההערה שהנני שולח בזה כדבר האמור בקמ"ץ או בסגול"ל
הנה זה לי כמה שנים הרגל לקרוא תיבת כדבר "האמור" (בקדושת שחרית דשבת) בניקוד סגול"ל עד שהעירני חכ"א ממג"א סי' קכ"ה ס"ק א' שכתב מספר חסידים דבשבת אומרים האמור בקמ"ץ. ונתתי ליבי לברר הענין והנני לזכות הרבים במה שמצאתי בזה. והוא דבספר חסידים סי' תת"ה כתב אין לומר האמור בסגול"ל אלא בקמ"ץ כמו האחוז אחד מן החמישים, ואשר כתוב (במיכה ב' - ז') האמור בית יעקב בסגול"ל בתמיה הוא עכ"ל.
והיינו דניקוד סגול"ל בקרא דמיכה הוא משום דאינו ה' הידיעה רק ה' בלשון תמיהה, וכן באמת פירש"י שם. אך עיין ברד"ק שם שכתב וז"ל ה"ה ה' הידיעה והיא בסגול"ל כמו ויסר הערוב, ועיין גם באבן עזרא שם, וכתב ר' שבתי סופר בסידורו ח"ל ובהיות שבזמן הראב"ע והרד"ק נתפרסמה חכמת הדיקדוק יותר נראה שראוי לסמוך עליהם בפירוש המילה הזאת, ובסידור מהרש"ל ז"ל ועוד מצאתי שיש לומר האמור בסגול"ל, כ"ה בת עשר האמור בית יעקב עכ"ל ויל"פ בכ"ז.

שמואל בויאר
בני ברק

